

Řím

- klasický stát
- oblast dnešní Itálie (Apeninský poloostrov)
- osídlování od 2. tis. př. n. l.
- kmeny: Ligurové (nejstarší), Italikové, Venetové, Etruskové, později i Řekové (8. st.), Keltové (5. st.)

Etruskové

- zůstali nejdéle, největší vliv
- zřejmě přišli z Malé Asie
- řemeslníci, obchodníci, umělci, mořeplavci
- nezaložili jednotný stát
- nej. rozkvět 7. -6. st. př. n. l.
- v čele král s aristokracií
- malý počet otroků
- stavěli kanalizace, vodovody, viadukty, znali oblouk a klenbu
- bronzová soška vlčice (Romulus a Remus)
- 1. města: pol. 6. st. př. n. l. (založeno Etrusky)
- podle pověsti Romulus a Remus založili Řím (synové vlčice) → bojují o moc, vyhrál Romulus (Róma → Řím)

Doba královská (753-510 př. n. l.)

- pevnost a chrám Kapitol – centrum všeho
 - nadvláda Etruských králů → posl. Etruský král vyhnán 510 př. n. l.
 - **Společnost:**
 - a) král (moc soudní, vojenská, náboženská)
 - b) senát (poradní orgán krále, příslušníci nejbohatších rodů)
 - c) patricijové - privilegovaní, plnoprávní
 - d) plebejové - neurození, neplnoprávní (obchodníci, řemeslníci, námořníci)
 - e) proletarii - bezzemci
- Jiný způsob dělení: společnost rozdělena rodově → kurie = 10rodů

Raná Římská republika (509-269 př. n. l.)

- **Společnost:**
 - 2 konzulové (volení senátem z patricijů) - moc vojenská, soudní, správní
 - 2 kvéstoři - poradci konzulů, měli na starosti státní pokladnu
 - praetoři - vykonávali právo
 - censoři - evidence majetku
 - senát - poradní orgán (300 mužů)
 - equites (jezdci) z patricijů, posílali vojáky do boje; na úrovni senátu
 - řím. vojsko - mohl být každý majetný občan
 - setninový sněm (+senát) - volil konzuly
 - diktátor - na přechodnou dobu, když Řím bojoval
- plebejové chtějí politická práva, zrovnoprávnění → Plebejové X Patricijové → Plebejům vyhověno, vznik tribunu lidu (zástupce plebejů)
 - má právo veta (mohl odmítnout jakýkoliv zákon proti plebejům)
 - **449př. n. l.: zákony 12 desek**

- 1. římský zákoník, sepsána práva Římanů, rovnost patricijů a plebejů před zákonem
 - plebejové mohli uzavírat sňatky s patricijí
 - mohli být voleni na konzula
 - do úřadu mají přístup pouze *bohatí* plebejové → vz. nová vrstva bohatých patricijů a bohatých plebejů → **nobilita**
- 270 př. n. l.: Římané ovládli jih Itálie a sjednotili ji → budují se silnice; na dobytých územích vznik kolonií

Vrchol římské republiky

- expanze Říma a vz. Římské říše
- Řím X Kartágo (=Tunis, založeno Féničany)
- ➔ **Punské války**
- Kartágo: námořní velmoc
- šlo o nadvládu ve Středozeří
- **1. punská válka (264-241 př. n. l.)**
 - boje o Sicílii
 - strategické místo
 - výsledek: zvítězil Řím a získal Sicílii, Sardinii a Korsiku
- **2. punská válka (218-201 př. n. l.)**
 - v čele Kartága: Hanibal
 - útočí na Řím ze severu (musí přes Alpy-oslabení)
 - 217 př. n. l.: u Trasimentského jezera
 - vyhrál Hanibal
 - 216 př. n. l.: u Cannae
 - opět vyhrál Hanibal
 - 211 př. n. l.: vítězství Římanů, zisk Capuu
 - 207 př. n. l.: Hasdrubal (bratr Hannibala) → porazil je Řím → oslabení
Hanibalova vojska, neschopnost zaútočit na Řím
 - 202 př. n. l.: vylovení Římanů v Africe
 - chtěli rozdělit Hanibalovo vojsko
 - 202 př. n. l. – bitva u Zamy → Římané úspěšní
 - 201 př. n. l.: mír
 - tvrdé mírové podmínky, musí platit válečné reparace a odevzdat loďstvo
- **3. punská válka (149-146 př. n. l.)**
 - Římané totálně zničili Kartágo
 - obyvatelé museli do otroctví, Kartágo římskou provincií
- **vítězství Říma v punské válce**

Makedonské války ➔ Římané opět vyhráli (146 př. n. l.) – ovládnuta Makedonie, Řecko, Egypt. Od 146 př. n. l. Řím ovládá Středomoří, stává se impériem

- **Důsledky válek:**
 - válečná kořist (otroci, území)

- Řím vojensky oslaben
- reorganizace vojska, rozděleno na legie

Krize a pád římského impéria

- krize trvala 133-31 př. n. l.
- krize politická i hospodářská
- **Příčiny krize:**
 - veliké území (→ těžko spravovatelné), okrajové oblasti se chtějí osamostatnit
 - konflikty ve společnosti: patricijové x plebejové
 - hospodářská krize (hospodářství vyčerpáno)
 - roste počet otroků → vzpoury
- **Řešení krize:**
 - bratři Gracchové
 - 133 př. n. l. – Tiberius Gracchus
 - pozemková reforma; chtěl rozdělit půdu bohatých bezzemkům, senátoři ho zabili → neúspěšná reforma
 - 123 př. n. l. Gaius Gracchus – tribun lidu (zastává plebeje)
 - obilný zákon – prodává levné obilí chudému obyvatelstvu
 - → neúspěšné, také zabit
 - Gaius Marius
 - vojenská reforma, cíl: do římské armády mohou vstoupit i nemajetní
 - → úspěšné
- problematika občanství: Římanem mohl být jen ten, kdo se tam narodil nebo kvůli zásluhám → cizinci nespokojeni
- občanská válka (90-88 př. n. l.)
 - římské občanství rozšířeno pro všechny obyvatele
- **Boje v nobilitě**
 - populárové (G. Marius – stoupenec lidu) X optimáti (L.C. Sulla – stoupenec senátu)
 - → vyústily v další občanskou válku, vyhráli populárové (Sulla byl v té době na válečném tažení), po návratu Sully se zase situace vrací
 - → Sulla: diktátor → diktatura (82-79 př. n. l.)
 - využíval vojenské zkušenosti
 - po jeho smrti obnovena republika
- gladiátoři cvičili se zbraněmi, poté bojovali v arénách → nelíbí se jim to, postavili se proti tomu
 - Spartakus → Spartakovo povstání (73-71 př. n. l.)
 - 70 gladiátorů v čele Spartakus
 - oblast Capua
 - cíl Spartaka: vyvést je z Itálie
 - nakonec se k nim přidalo 70 tisíc otroků
 - zpočátku úspěchy Spartaka
 - v čele řím. vojska Crassus → porazil otroky a zabil Spartaka
 - na výstrahu bylo 6000 hlav otroků přibito na kůly

- amfiteátr- Kolosem – pro gladiátorské hry

V Římě:

- pokus o státní převrat → spiknutí odhaleno (63 př. n. l.)
- **60 př. n. l. – vz. 1. triumvirát**
 - seskupení 3 politiků, kteří se chopí v Římě moci
- G. J. Caesar, Pompeius, Crassus
 - G.J.C. – dobrý řečník, schopný vojevůdce, velká podpora u občanů a vojáků
 - stal se konzulem
 - získal pro Řím mnoho území → bojoval s Germány, zvlá jižní Fr. (Galie)
 - 49 př. n. l. – umírá Crassus, boj o moc: Caesar X Pompeius
 - → 49-45 př. n. l. občanská válka, Caesar vyhrál a ovládl Itálii
 - pomohl Kleopatře vybojovat Egypt, výpravy do Hispánie, Egypta
 - → stává se doživotním neomezeným panovníkem, diktátor
- Význam:
 - rozdal půdu bezzemkům
 - rozšířil Řím. říši
 - reforma kalendáře → od 1. 1. 45 př. n. l. Juliánský kalendář (365dnů, každé 4roky přestupný)
 - 44 př. n. l. zabit senátem → v čele Brutus
- **Druhý triumvirát – 43 př. n. l.**

Octavianus, Lepidus, M. Antonius → stoupenci Césara, pomstili jeho smrt – zabili jeho vrahy

Rozdělili si říši na 3 části:

- a) Východ: Antonius
- b) Západ: Octavianus
- c) Afrika – Lepidus

Antonius získal podporu Kleopatry a jejího vojska

Octavianus: - v čele jeho vojska je Agripp → porazil Antonia+Kleopatru v bitvě u Actionu (30př. n. l.)

Získává území Kleopatry

Ovládá celou Římskou říši

➔ Končí republika, začíná císařství (principát)